

Tvrdohlavosť **(Charakteristika personifikovanej vlastnosti)**

Táto slečna je mojou starou známou, dovoľte mi predstaviť vám ju.

Jej meno je Tvrdohlavosť.

O svojom veku, ako správna dáma, zaryto mlčí. Odhadujem ju na takých tridsať – vrtošivá ako mladé dievča, avšak dosť zrelá a skúsená na to, aby vedela, kedy netreba byť ticho.

Postavou je nižšia a štíhla, ale nenechajte sa zmiasť! Možno malá telom, ale o to väčšia duchom... Vlasy má dlhé, nepoddajné kučery spustené až po zadok. Majú prekrásnu gaštanovohnedú farbu. Jej prednosťou sú rozhodne oči – mahagónové okná do duše. Vďaka neústupčivému pohľadu a iskričkám, ktoré sa v jej očiach objavujú pomerne často, si dokáže presadiť svoj názor. Za slzy sa nehanbí.

Obľubuje zelenú farbu všetkých odtieňov. Oblieka sa podľa príležitosti, ale vždy tak, aby sa cítila pohodlne. V práci preferuje eleganciu, i vo vypätých situáciách sa snaží zachovať si vlastný štýl. Reprezentatívny typ, ktorý je vždy rád nad vecou. A hoci často musí siahnuť aj po topánkach na vysokom podpätku, patrí medzi tých, ktorí si radi poriadne dupnú, ak majú pocit, že je to v tej chvíli potrebné.

Slečna Tvrdohlavosť si to sama neprizná, a tak ostáva na mne prezradiť vám, že je vorkoholička. Dvadsaťštyri hodín denne. Sedem dní v týždni. Neustále je v pohotovosti. Niet divu, veď zanovitých ľudí je hromada. Mám dokonca pocit, že sa pozná s mojou mamou, lebo ani s tou nepohne ani kamión, keď sa zatne. Raz som sa na to opýtala Tvrdohlavosti, no ona len vyvrátila oči dohora, našpúlila pery a začala si písať. Čo tým chcela naznačiť?

Má organizátorské schopnosti, ktoré ju predurčujú zastávať vedúce úlohy. Je usilovná, odhodlaná, so schopnosťou zapáliť sa pre vec. Od svojich plánov sa nedá odradiť, radšej si popáli prsty. A ak náhodou neuspeje, neberie si to priveľmi k srdcu a s radosťou začína od začiatku.

A hoci sú jej služby potrebné, často dokonca nevyhnutné, stáva sa, že koná príliš rýchlo a zbytočne. To však k životu patrí, veď nikto nie je neomylný.

Narodila sa v znamení barana a je doslova ukázkovým predstaviteľom tohto znamenia. Životom sa prediera statočne a napriek tomu, že mnohí ju kvôli jej povahe nemajú radi, či dokonca ju odsudzujú, je so životom spokojná. Ale keby si predsa len mohla vybrať, čím by chcela byť, keby nebola tým, čím je, bola by baranom (Caltíková et al. 2010, s. 61).

Charakteristika literárnej postavy

Ú - špecifikácia práce (zameranie sa na hlavnú postavu)

- zaradenie postavy do diela, základná informácia o autorovi
- základná charakteristika diela (druh, žáner)
- vymenovanie charakterových vlastností, ktorým sa budeme v jadre venovať

J - vonkajší opis

- vek, rodinné zázemie
- spoločenské zaradenie postavy
- základné charakterové vlastnosti vo vzťahu k sebe,
k ľuďom, okoliu,
k práci

Z - záverečné zhodnotenie postavy

- vyjadrenie názoru na charakter postavy
- zhodnotenie spôsobu stvárnenia postavy, pokiaľ sme neuviedli v úvod

**!!! striedať objektívnu charakteristiku so subjektívnou, priamu s nepriamou
!!! umelecké prostriedky, bohatá lexika (synonymá, antonymá)**

Volám sa Ďurko Ľavko (Beletrizovaný životopis s prvkami fikcie)

Po nekonečnom prenášaní v maminom bruchu som sa konečne dostal na svet. Bolo to v marci 1877. Plakal som a šiekal, až kým si ma pôrodná babica neprivinula k srdcu. Pomenovali ma Ďurko.

Moja mama Mara bola milá, stal som sa jej maznáčikom, oslovovala ma „meno moje“, ako napokon väčšinu ľudí. Bol to taký jej tik. Otec Paľo bol urastený a bacuľatý, naučil ma veľa vecí.

Do ľudovej školy som nastúpil chudý, bledý ako cmar, mal som presne 6 rokov. Ustráchaný som nebol, sebavedomia som mal až nad hlavu, odvahy plný klobúk. Zo dňa na deň som rástol a krásnel.

Dievčatá sa na mňa lepili, nestíhal som ich odháňať. Ich spoločnosť som si postupne veľmi obľúbil a prestal som ich od seba odstrkovať.

Venovať sa škole, sedieť nad knihami, to nebolo nič pre mňa. K mojím záľubám patrilo lietanie po vonku so susedovými „faganmi“ či už za loptou, alebo za sukňou.

Moja prvá frajerka bola Beta. Spoznal som ju v krčme. Rodičia mi však vybrali za ženu Zuzu, a tak sme po svadbe odišli bývať ku krstným rodičom, ktorí nám sľúbili prepísať majetok. So Zuzou sa nám nevodilo dobre. Bola hysterická, nemastná – neslaná, preto som radšej čas trávil zvrátaním Bety v krčme.

Tesne pred narodením synčeka Zuza odo mňa odišla. Vrátila sa k rodičom a ja som si mohol domov priviesť Betu. Časom problémy pribúdali, krstní nám majetok nechceli prepísať, až napokon odišla aj Beta. Skúšal som šťastie znova u Zuzky, ale neprijali ma. Odišiel som so zvesenými ušami.

Teraz si nažívam sám, starám sa o gazdovstvo u krstných a vyčkávam, čo príde. Či som sa poučil? Uvidíme (Anonym 2009).

Beletrizovaný životopis

= príbeh s obsiahnutím minimálne 5 faktov zo života osoby

- **dôležitá je časová postupnosť**
- **umelecké výrazové prostriedky**

Ú - opísať deň, dátum, počasie, atmosféru prírody, historickú udalosť, rodinnú situáciu, kedy sa osoba narodila

- **uviesť meno osoby**

J - rodinné zázemie, štúdium, záujmy, schopnosti, ambície do budúcnosti

Z - končíme ostatnými udalosťami osoby, predstavujeme víziu budúcnosti

Môj obľúbený park (Umelecký opis)

Medzi moje obľúbené miesta, kde sa rada vraciam v každom ročnom období, patrí mestský lesopark. Je to ihličnato-listnaté zátišie, kam vždy zájdem, keď potrebujem o niečom popremýšľať alebo sa len chcem nasýtiť čerstvého vzduchu. Dnes, keď listie hrdzavie a slnko, skúpe na teplé lúče, už tak nepáli, vstupujem doň s túžbou po samote a relaxe.

Do parku vchádzam cez veľkú bránu so zvláštnymi ornamentmi. Naľavo i napravo od nej stoja dva veľké duby ako hrdí strážcovia. Ich listy, donedávna zelené, dnes hrajú všetkými farbami.

Od brány vedie kľukatý „roztancovaný“ chodníček, na ktorý sa napája nespočetne veľa ďalších ciest. Keby sme sa pozreli na park zhora, videli by sme, ako je poprepletaný, asi ako keby sme držali v rukách listy zbrázdnené tenkými žilkami.

Popri chodníkoch sú všade roztrúsené lavičky, na ktorých sedávajú zaľúbené páriky alebo starí ľudia, ktorí sem chodia kŕmiť holuby. Všade sú popadané listy, ktoré vytvárajú jemný koberček akoby stvorený pre kráľovnú. Atmosféru radosti v nás vyvolávajú deti, naháňajúce sa po tráve, dnes ešte zelenej, ale pestrofarebné listy nám pripomínajú, že jeseň je už tu.

Pomaly prechádzam gaštanovou alejou. Listy na stromoch vyfarbila príroda od výmyslu sveta: sú krásne, niektoré sýtočervené, iné žlté či oranžové... Okolo nich sú popadané gaštany tých najzvláštnejších tvarov a veľkostí. Pri troške fantázie nám pripomínajú malé zvieratká alebo tajomné bytosti z iného sveta...

Uprostred zelenej oázy stojí veľká socha. Dnes je pokrytá napadaným lístím a vyzerá, ako keby sa pred nami chcela skryť za závoj z nich. Ale vtáčiky, ktoré ešte neodleteli do južných krajín, si ju aj tak našli, posadali si na ňu a pripomenuli nám ako krásne vedľa spievať. Možno usporiadali spevácku súťaž alebo že by sa s nami chceli rozlúčiť pred svoju dlhou púťou?

Nakoniec som sa dostala na moje obľúbené miesto v parku. Na malom kopčeku stojí dub. Keď si podeň sadnete, jeho rozkonárené vetvy vytvárajú nad vami krásnu klenbu pestrofarebných listov. Stačí len trochu zakloniť hlavu a už cítite, ako presvitajúce slnečné lúče spolu s nimi vytvárajú zlatý dážď, ktorý vám šetrne pohladí tvár.

Príroda, a hlavne tá naša v parku, je ako hojivý balzam na dušu i telo. Veľakrát som v jej lone zregenerovala svoje sily, usporiadala si ťažké myšlienky. Plná pokoja, s príjemnou únavou v končatinách som zaspala pod mohutným dubom, pod ktorým bola jemná výstelka z listov a trávy, mäkšia ako páperová perinka. Ponorila som sa do ríše snov... (Hybenová, Saganová 2012, s. 130-131).

Umelecký opis

- vyjadruje citové zaangažovanie autora pri opise veci, človeka
- vybrané javy pozorujeme, vnímame zmyslami (najmä zrakom), vystihujeme črty, vlastnosti, znaky, vyjadrujeme náladu

Ú - celkový pohľad na objekt nášho záujmu

- J - enumerácia javov, nadväznosť a logickosť textu
- dodržanie kompozičného plánu (nemusíme ísť do detailov)

Z - zhrnutie s úvahou

!!! neopisujeme videné, ale dojem, ktorý v nás vyvoláva

!!! využívame obrazné videnie = umelecké prostriedky: prirovnania, epitetá, zdobneniny, frazeologizmy, synonymá, metafory, synekdochy

Problémy vzájomného (ne)pochopenia (Úvaha)

Malý priestor, veľa ľudí. Takto by sa dala charakterizovať mestská hromadná doprava v Bratislave. Hoci autobusy, trolejbusy a električky jazdia často, približne každých päť až sedem minút, stále je v nich nával. Tak mi napadá otázka, či je pravda, keď sa hovorí, že sme malý národ. Veď všade je toľko ľudí...

Koľko ľudí, toľko chutí. Tento výrok by sa dal aplikovať aj na mestskú hromadnú dopravu. Obmedzený priestor s množstvom osôb, názorov a preferencií. A pritom majú všetci niečo spoločné. Schopnosť, ktorá sa nazýva pochopenie druhých. Lenže koľkí z nás vedia pochopiť napríklad kamarátov a vžiť sa do ich kože? Ak nevieme pochopiť ľudí, ktorí sú nám blízki, dáme si námahu pochopiť druhých, úplne cudzích ľudí?

Hovorí sa, dvakrát meraj a raz strihaj. Malo by to platiť aj na naše slová. Skôr, ako ich povieme nahlas, mali by sme si premyslieť, čo vlastne chceme povedať. Nepochopenie pramení z nedostatku informácií a zo zlyhania komunikácie medzi ľuďmi.

Najhorší sú starí ľudia. Hlavne ráno, keď býva najväčší zhon. Mladí sa ponáhľajú do školy, dospelí do práce a do celého zmätku vstúpia dôchodcovia... Akoby nemohli ísť na ranný nákup po dopravnej špičke! Začnú si raziť cestu celý vozidlom a pritom si „hľadajú obeť“, na ktorej by sa mohli, takpovediac, vyvršiť. Čo im dáva právo urobiť niečo také? Žeby ich vek? Ak môžeme pochopiť my, že sú starí, že nevládzu stáť a potrebujú si sadnúť, nemôžu aj oni pochopiť, že občas máme dôvod na to, aby sme si na chvíľu sadli? Takto sa rodí konflikt. Zo vzájomného nepochopenia.

Nedávno som bola aj svedkom podobnej situácie. Do trolejbusu nastúpila staršia pani. Hoci v ňom bolo dosť voľných sedadiel, postavila sa rovno nad mladého chlapca a spustila... Samozrejme, chlapec sa nepostavil, lebo vedel, že sú tam iné voľné miesta. A pani hovorila a hovorila – aká je dnešná mládež drzá, nevychovaná... Dodnes nechápem, prečo si nemohla sadnúť tam, kde bolo voľno.

Prečo majú ľudia schopnosť pochopiť rovnocenných alebo silnejších a voči slabším mladším si dovoľujú? Takmer všetky konflikty v mestskej hromadnej doprave vznikajú medzi osobou, ktorá má pocit nadradenosti, a osobou, ktorá je „ľahkou korisťou“.

Myslím si, že každý by sa mal starať o svoje záležitosti. A ak sa chce niekto miešať do súkromných vecí druhého, nemalo by to byť bez závažného dôvodu. Na to, aby človek bol slušný, stačí iba vôľa... (Caltíková, Polakovičová, Štarková 2010, s. 99).

Úvaha

Ú - nastolenie problému

- **nadväznosť na citát**
- **rečnícka otázka**

J - subjektívny postoj k aktuálnym spoločenským javom, hodnotenie, aktualizácia, osobné poznatky, skúsenosti, nadväznosť myšlienok textu

Z - odraz úvodu

- **vyvodenie záveru, príp. necháme problém otvorený**

!!! nepísať frázy, heslá

!!! nepoučať, ale zamýšľať sa

!!! 1. osoba singuláru

Tri gaštanové kone (Výklad)

„Blahoslavený ten, ktorého silou je Hospodin. Preto k nohám svojim nech ma pozdvihne, aby som sa naučil kráčať po cestách božích.“ píše ruka slovenskej spisovateľky Margity Figuli prvé riadky diela, ktoré sa považuje za vrchol naturizmu. Margita Figuli, známa aj pod pseudonymom Morena, využívala legendické mýtické a rozprávkové prvky, ktorým sa nevyhlo ani dielo, ktoré sa zrodilo v roku 1940, Tri gaštanové kone.

Dielo je typickým príkladom lyrizovanej prózy, konkrétne novely, ktorá je v tomto prípade o láske, nenávisti, odvahe, aj viere. Kniha je písaná formou „ja rozprávania“, celá je biblicky ladená a pozorujeme v nej znaky naturizmu, ktorého hlavnými znakmi sú používanie lyrických prostriedkov a filozofia „prírodného“ človeka, dualizmu, čiže porovnania zlého a dobrého v diele, a unanimizmu, čo chápeme v tomto konkrétnom diele ako spojenie človeka s prírodou.

Celý dej sa odohráva na slovenskej dedine na Orave, v bližšie neurčenom čase.

Na začiatku diela sa profiluje hlavná postava a zároveň rozprávač, Peter, ktorý je sirotou a živí sa skupovaním dreva po Slovensku. Je čestný, dobrý, starostlivý, koná podľa božích zákonov a kvôli láske je ochotný spraviť čokoľvek. Ak by si čitateľ mal vybrať, s ktorou postavou zo slovenských rozprávok ho porovná, určite by to bol Popolvár. Na pohľad je to pekný chlap, alebo aspoň tak ho opisuje Zápotočný krčmárovi : „Vysoký, široké plecia, tvrdá tvár, husté obrvy, tmavé vlasy.“

V diele sa spája jeho modlitba s predstavami o Magdaléne Maliarikovej, dievčine, s ktorou sa pozná už od malička a sníva o tom, že raz bude patriť celá jemu. Magdaléna je zosobnením čistoty a dobra. Prirovnali by ste ju ku krásnej princeznej.

Však nijaké dielo nemôže ostať bez zápletky a tak onedlho Petrove myšlienky prerušia pašeráci koní a do deja vstupuje Jano Zápotočný, bohatý gazda, tyran, ktorý chce Magdalénu taktiež popýtať o ruku. Tu pozorujeme prvý znak rozprávky – tri kone. V jednom z pašerákov Peter spozná Magdaléninho bratranca.

A tak sa všetci traja poberú k Maliarikovcom. Magdini rodičia sú skvelým príkladom dualizmu. Chamtivá matka, ktorej záleží viac na majetku ako na šťastí vlastnej dcéry, niekedy sa čitateľovi môže javiť ako zlá macocha. A čestný otec, ktorý je síce dobrý, nechce vydať dcéru za Jana, ale pri svojej manželke si nemôže „dupnúť“.

Peter chce Magdaléne vyznať lásku, avšak musí počkať až kým sa vráti z lúky, tu sa ukazuje jeho dobro a vytrvalosť. „Ale neľakám sa toho, lebo moja láska trpezlivá je, moja láska obetavá je, moja láska všetko znáša, vytrvalo verí v nádeji čaká.“ Keď sa jej konečne dočká, čitateľ sa vďaka jeho slovám dozvedá, aká je Magdaléna krásna. „Cez prsia má krížom previazanú bielu tylovú kosičku. Všimam si, že jej farbu šiat má podvečerné nebo a jej oči. Nad očami klenie sa pravidelný tmavý oblúk obrv, ktorý vnucuje zvláštny výraz v tvári pri jasnožltých vlasoch.“ Hneď ako si s ňou dohodne stretnutie, hlavný znak naturizmu v diele, kôň, priamo ovplyvňuje vývoj jednej z hlavných postáv v rámci diela, Magdalénu, tým, že ju zraní zrážajúc ju k zemi. Na úkor tohto zranenia sa stretnutie neuskutoční, dievčinu Peter odnesie do izby, kde ostáva sama s rodičmi a Zápotočným, ktorý ju žiada o ruku a matka za ňu súhlasí.

Ďalším dôležitým míľnikom v knihe sú svätajánske ohne, kedy Jano vymyslí plán, aby zistil, čo má Peter s Magdou v pláne. Keď títo dvaja spolu zmiznú, Jano ich sleduje a vypočuje si rozhovor, počas ktorého Peter Magdaléne sľúbi, že postaví dom a príde si po ňu na troch gaštanových koňoch. „Ale úmyselne povedal som si, ak vydržím a neublížim jej, že mi ju bude Boh chrániť po celý ten čas, kým si nenadobudnem v Turci gazdovstvo a prídem si po ňu.“ Zápotočný sa ho pokúsi zabiť, však Peter stihne ujsť. Tu chce autorka vyjadriť, že „kráčať po božích cestách znamená v prípade hrdinu utrpenie, sebazaprenie a trpezlivosť.“

Peter dodrží všetko, čo sľúbil, ale keď sa vracia po Magdalénu, zistí, že už je vydatá, pretože ju Jano znásilnil, a tak ju donútil vydať sa zaňho. „Zápotočný ju vraj násilnícky zneužil hneď po vašom odchode v deň Svätého Jána, keď sa pálili na vrchoch ohne.“ Je síce sklamaný, ale vydáva sa do Leštín na Zápotočného gazdovstvo, aby zistil, čo sa vlastne stalo.

Podľa toho čo mu hovoria ľudia, sa z Jana stal tyran a pijan, ktorý nakúpil tie najbesnejšie kone, len aby Magdaléna trpela. To násilne splodené dieťa dokonca potratila, pretože ju kopol kôň, ktorý týmto zas ovplyvnil túto postavu. Chápeme to ako očistenie v rámci etiky.

Peter sa rozhodne, že chce Magdaléne pomôcť a vyberá sa za manželmi na pole. Tu sa zasa ukazuje, aký je Zápotočný tyran, pretože vôbec nešetí svojho koňa, trieska ho a Magdaléna omdlieva. „*Keď sa kôň ani pri najbolestnejších úderoch nepohol, lebo už bol celý dobitý, Zápotočný prišiel k jeho hlave a luskol ho dva razy po pysku. Kôň sa vyhodil vysoko do povetria a vytrhol Magdaléne uzdu z ruky. Zápotočný v zúrivosti zahnal sa na Magdalénu, ale odhodila sa a chytila s námahou znova remence.*“

Prebehne bitka, pri ktorej bude chcieť Jano zabiť Petra a Magdaléna z toho ochorie tak, že si celá dedina myslí, že zomrie. Dokonca k nej volajú kňaza, ktorý jej dá posledné pomazanie, ale nakoniec sa zázračne vylieči. Chápeme to ako znak rozprávky – zázrak.

Poslednou dôležitou časťou knihy je zbláznenie sa Zápotočného. Celá dedina za zide pri tom, ako vypaľuje koňovi na bok slovo „tulák“ a taktiež mu vypaľuje oko. „*Najsamprv zastal s ním nad vypálenými písmenami. Prezeral si ich, miestami zoškvažené až do mäsa. Bol vari s nimi spokojný, lebo potom sa pobral s kutáčom k hlave koňa... Práve som preskakoval prah na pitvore, keď Jano pritisol rozpálený kutáč na druhé, zdravé oko koňa.*“

Zápotočný umiera pod kopytami splašeného koňa. Potom konečne môžu byť Peter s Magdalénou spolu. Tretí a zároveň posledný znak rozprávky v tomto diele je, že dobro zvíťazilo nad zlom.

Ideou je zdôraznenie húževnatosti, vytrvalosti a čestnosti, ktorými môžeme dosiahnuť svoj cieľ (Anonym 2013).

Výklad

= sprostredkuje odborné informácie a vedecké poznatky

Ú - definícia, všeobecná informácia o téme výkladu

J - analýza a objasňovanie problému prostredníctvom dedukcie, indukcie, komparácie, analógií, konkretizácií...

Z - vyvodzujeme to, čo sme zistili

!!! 1. osoba plurálu

!!! termíny, citáty + bibliografický odkaz

!!! polovetné konštrukcie, zložené súvetia

Nájdu sa aj dnes medzi nami Ťapákovci? (Diskusný príspevok)

Vážení učiteľský zbor, milé spolužiačky, milí spolužiaci!

Dovoľte mi, aby som reagovala na prednášku, ktorú sme si vypočuli na hodine psychológie. Hlavnou témou dnešného stretnutia je ľudská lenivosť. Výklad pani učiteľky Konečnej ma veľmi zaujal, preto by som sa aj ja rada zapojila do diskusie a vyslovila pár postrehov či zaujímavostí o ničnerobení.

Ako sme už počuli, lenivosť je nečinnosť v duchovnej, pracovnej alebo inej oblasti. Prototypom uvedenej slabosti je rodina Ťapákovcov, ktorých nám predstavila slovenská realistická spisovateľka, Božena Slančíková Timrava, v rovnomennej poviedke Ťapákovci. Ale žijeme v 21. storočí, nie v dobe autorky, preto sa pokúsim odpovedať na otázku, či „ťapákovčina“ prežila, či už nie je len spomienkou na minulosť...

Súhlasím s tým, že aj dnes sa ľudia radi „ulievajú“ a my študenti nie sme výnimkou. Neschopnosť upratať si izbu, pokosiť trávnik či pomôcť mame v kuchyni nazývame bežnou záhaľčivosťou, s ktorou sa denne stretávame doma, v škole, práci... Za jej základ považujú psychológovia nedostatok motivácie. Odporúča sa jednoduchý recept. Keď sa „leňochovi“ opäť nič nechce, mal by si položiť otázku: Z akého dôvodu musím pracovať? A potom sa ukáže, že lenivosť je len obyčajné podvedomé vzoprenie sa.

Napríklad, dieťa otravuje čítať noty a hrať na klavíri, pretože sa mu viac páči futbal. Nemá chuť dobrovoľne robiť to, čo mu je nepríjemné a čo považuje za nepotrebné. Niektorí teda nevie odmietnuť aktivitu, ktorá mu „nevoní“, iný kľučkuje, až ho napokon podozrievajú z lenivosti. Takýto „leňoch“ však intenzívne pracuje na tom, ako sa vyhnúť povinnostiam. Vymýšľa najkomplikovanejšie cesty, ako uniknúť klavíru, i keď podvedomie mu našepkáva, že zajtra bude potrebné vymyslieť inú výhovorku. Reaguje tak len preto, aby nemusel robiť to, čo sa mu nepáči.

Vedecké fakty čoraz viac poukazujú na to, že telesná lenivosť je nezdravou závislosťou a môže sa prejaviť naozaj ako choroba, a to z rôznych príčiny. Podľa môjho názoru sa navonok správame ako leňosi, ale v podstate ide o príznaky choroby. Nemali by sme však toto tvrdenie používať ako argument pri konflikte s rodičmi, pretože by sme neuspeli. Odporúčanie zaradiť lenivosť do pripravovanej klasifikácie duševných porúch podporuje už niekoľko odborných prác. Podľa štúdie psychologičky Ivany Jurkovičovej z roku 2005 je na Slovensku 70 percent ľudí s nedostatočnou telesnou aktivitou. Svetová zdravotnícka organizácia upozorňuje, že telesná lenivosť zvyšuje riziko srdcových chorôb, cukrovky, rakoviny hrubého čreva a prsníka. Na jej následky umrie ročne vo svete okolo troch miliónov ľudí, a preto by sme sa jej mali čo najskôr zbaviť.

Je tiež možné, že lenivosť poukazuje na niečo, čo nás baví a ukazuje nám cestu k tomu, čomu by sme sa mohli venovať. Nemusí to byť upratovanie, no tak isto nie je správne celý deň pozerieť telenovely či seriály. Môžeme vyraziť do prírody, zašportovať si, prečítať peknú knižku...

Jedno nemecké príslovie hovorí: „Týždeň pracujúceho človeka má sedem dní, týždeň leňocha sedemkrát zajtra.“ Pozrime sa na lenivosť aj z iného uhla pohľadu. Tajomstvo múdrych ľudí spočíva práve v lenivosti. Namiesto toho, aby išli po vyšliapaných chodníčkoch, rozhodli sa radšej vytvoriť alebo nájsť skratku a objavili niečo nové. Dalo by sa dokonca povedať, že lenivosť je hnacou silou rozvoja. Ak sa ľudia chceli premiestniť z miesta na miesto, mohli to urobiť hneď, ale niekto povedal, že už toho má dosť a vynášiel koleso...

Myslím si, že sme dospeli k tomu, že lenivosť ako taká je zakorenená v človeku. To znamená, že nevymrela, prežila aj do veku počítačov či sociálnych sietí. Dokonca som presvedčená, že ju nemôžeme jednoznačne odsúdiť, pretože má svoje za aj proti. Všetci si občas doprajeme trochu ničnerobenia, ale netreba to preháňať.

Verím, že ste si zobrali z môjho príspevku pár pozitívnych postrehov. Treba oceniť výnimočnú snahu tých, ktorí jej nepodľahli, alebo aspoň nepodliehajú tak často.

Chcela by som poďakovať za slovo pani učiteľke a za pozornosť všetkým vám zúčastneným. Dúfam, že so spomínaným neuhom budete úspešnej bojovať (Hybenová, Saganová 2012, s. 226-227).

Diskusný príspevok

- = rečnícky prejav, ktorého cieľom je vyjadriť názor na aktuálny problém**
- musí obsahovať vlastné hodnotenie problému i aktuálne poznatky o danej téme**

Ú - oslovenie

- nadviazanie na predchádzajúci článok/referát/inú „vytvorenú situáciu“**
- nadviazanie buď súhlasné alebo nesúhlasné**
- jasné predstavenie problému**

J - uvažovanie, vysvetľovanie, predstavenie vlastných názorov v porovnaní s názormi odborníkov

- argumentovať pomocou citátov, parafráz, skutočných príbehov, presnej štatistiky**

Z - zhrnutie k čomu sme dospeli

- ukončiť: výzvou, vyslovením presvedčenia, ocenením snahy, poďakovaním**

!!! 1. osoba singuláru

!!! termíny, rečnícke otázky, zvolania, pestrá modálnosť viet (v úvahovej časti)

Stužková slávnosť (Slávnostný prejav)

Vážené slávnostné zhromaždenie, milí moji žiaci!

Vlaky odvážajú ľudí raz napravo, raz naľavo. Všetci sa veľmi ponáhľajú a niečo hľadajú. Človek nikdy nie je spokojný tam, kde je. Len deti vedia, čo hľadajú. Deti majú to šťastie.

Keď ste pred viac ako troma rokmi nastúpili do vlaku zvaného SPŠD – maturita, netušili ste, že kým šťastne dôjdete do cieľa, na ceste vás čaká zopár životných míľnikov.

Raz ste museli prestúpiť, aby ste si presnejšie vytýčili cestu, ktorá vedie do vami vytúženého cieľa. Vymenili sa spolucestujúci, niektorí z vás sa párkrát odviezli aj o zastávku späť, no svoj vlak dobehli a vy ste im držali miesto. Netušili ste, že poniektorým budete môcť len smutne zakývať z okna na rozlúčku. Nič v živote nie je zadarmo a aj v tomto vlaku treba o svoje miesto stále bojovať a platiť zaň. Každá z týchto zmien sa viac či menej zapísala do vašej pamäti a podpísala na formovaní vášho charakteru.

Milí žiaci, ani netušíte, aké veľké otázniky sa zračili vo vašich očiach, keď sme sa 2. septembra 2008 prvýkrát stretli. Po dňoch, týždňoch, možno mesiacoch naplnených neistotou a osamelosťou, keď ste boli niečí a ničí zároveň, kládli ste si množstvo otázok:

Aká bude? Dokedy s ňou môžeme rátať? Vydrží s nami do konca? Môžeme od nej čakať pomoc? Uverí nelichotivej povesti, ktorú sme rokmi získali, alebo si o nás urobí vlastnú mienku?

Prirodzene, obyčajný okoloidúci by si myslel, že sa podobáte desiatkam iných študentov, ktorí sa chcú vždy vyvliecť zo svojich povinností, vyhovoriť sa na niekoho iného, alebo len tak nečinne prežívať a prechádzať z ročníka do ročníka.

Ale vy ste pre mňa dôležitejší ako ostatní, a preto sa snažím ochotne vás počúvať, ako sa žalujete alebo vystatujete, alebo dokonca niekedy len tak mlčíte. Chcem sa o vás starať, povzbudzovať vás a uistiť, že som tu vždy pre vás, pretože vy, ste moji žiaci. Nehľadím na vás však len ako na žiakov, ale za každým vidím človeka s jeho radosťami, starosťami. Spolu sme totiž objavili tajomstvo života: Dobre vidíme iba srdcom, to hlavné je očiam neviditeľné. Stále hľadám cestu, ako si získať a udržať vašu dôveru a hľadám cestu, ako vás vyburcovať k zodpovednosti za seba, svoje činy i za svojich spolužiakov.

Pamätajte, moji milí, dnešná stužková slávnosť symbolizuje zastávku s označením DOSPELOSŤ. Byť dospelým, to nie je len mať práva, ale plniť si svoje povinnosti a byť zodpovedný vo svojom konaní a rozhodovaní.

Je čas sumarizovať, čo som urobil, neurobil, koho som potrápil, koho potešil, komu mám poďakovať, komu vysloviť ospravedlnenie. Všetci, na ktorých vám v živote záleží, sú dnes vašimi hosťami.

Nakoniec vám prajem, aby ste vždy boli ľuďmi, ktorí vždy konajú v súlade so svojim presvedčením, sú zodpovední za svoje sľuby a činy, šíria lásku, pokoj, pochopenie... (Lengyelová 2011).

Slávnostný prejav

- **musí zaujať hneď prvou vetou**
- **jeho úlohou je citovo zapôsobiť, vytvárať atmosféru, vzbudzovať emócie...**

Ú - oslovenie – musí byť cítiť konkrétneho adresáta
- **citát, výrok, parafráza myšlienky, príklad, otázka**

J - nepoužívať otrepané frázy
- **využívať umelecké prostriedky, modálnosť viet**

Z - zrkadlový obraz úvodu

Ten pohľad mi vyrazil dych (Rozprávanie)

Prišiel som domova a rýchlo som zatvoril dvere. Povedal som si: „To bol zase deň!“ Ešte som netušil, čo ma čaká. Zložil som si kufrík a vyzul si topánky. Kabát som na sebe nemal, lebo vonku bolo krásne jarné počasie. Išiel som sa prezliecť a potom som čakal na svoju ženu.

Ako každý deň o takom čase som nakírmil svojho štvornohého miláčika Boba. Bob bol pes, priateľ človeka – v tom pravom zmysle slova. Veľmi dobre som si s ním rozumel. Nato prišla moja žena z práce. Pozdravil som ju a povedal: „Miláčik, vonku je nádherne. Bola by škoda nezačať sadiť naše kvetinové záhony.“ Pretože drahá nenamietala, zobral som kľúč od miestnosti, kde obyčajne ľudia skladujú záhradnícke náradie. Moja žena sa ešte chvíľu zdržala, aby sa najedla. Sme obidvaja zamestnaní a aj tak nemáme dostatok peňazí, aby sme splatili dlh, ktorý nám skomplikoval život.

Pripravoval som si náradie a vtom na mňa z okna zavolala žena: „Vieš čo, drahý? Vždy sa sústreďíme na prednú časť domu a pritom zo zadnej je krásny výhľad na les.“ „Ale veď táto zem ešte nebola preoraná,“ odvetil som. „Ešte nikdy som tu ani s rýľom neprešiel,“ doplnil som a ukázal na miesto, ktorému sme dovtedy venovali len malú pozornosť. „Tu vzadu by sa veľmi pekne vynímali ruže. Červené!“ riekla už s úsmevom na tvári. Bolo zrejmé, že má istú predstavu o tom, ako to bude vyzerat'. „Počkaj ma, idem sa prezliecť,“ povedala a zatvorila okno. Medzitým, čo sa prezliekala, stihol som pripraviť miesto, ktoré malo byť zarastené červenými ružami. Vytrhal som trávu, oddelil plevy a čakal som na svoju drahú, ktorá sa trochu zdržala. Dovtedy mi robil spoločnosť Bob. Skúšal som, ako aportuje a váľa sudy. Bol to nadaný pes. Všimol som si ale, že Bob sa stále pozastavuje pri rozoranej zemi. Myslel som, že je tam nejaký hmyz alebo nebudaj krtko, ktorý by mu na jeho teritóriu – našom pozemku – prekážal. Povedal som mu: „Fuj, Bob, necháš to!“ Snažil som sa mu to povedať menej prísne.

Žena, oblečená ako stále do záhrady, vzala aj ruže, ktoré odštiepila spredu. Vzala lopatku a zaryla do zeme. Vložila do malej jamky ružu a zahrabala. No piaty raz jej lopatka narazila na akúsi prekážku. „Čo to je?“ spýtala sa ma. Lenže ja som odkladal motyku a hrable a nepočuj som ju. Odhrabala hlinu mysliac si, že je to obyčajný kameň. Veľmi hlasno skríkla, že ju možno počuli aj o desať domov ďalej. Vybehol som k nej a nestačil som sa čudovať. Na celej ploche, kde som zem prekypril a do ktorej sa ešte nevsadili kvety, sa blyšťal slnkozlatý krištál. „Zlato! Zlato!“ vykrikovala moja žena. Ten pohľad, čo sa mi naskytol, mi vyrazil dych. Kto by si len pomyslel, že sa tu môže stať čosi také? Zobral som lopatu a jemne som odhrabal hlinu, aby som nepoškriabal vzácnu surovinu. Môj pes sa popritom sústredil na miesto, ku ktorému už predtým prišiel. Začal hrabať svojimi prednými. Pristúpili sme k nemu, keď tu zrazu vytiahol akúsi malú plechovú skrinku. Otvorili sme ju a našli sme odkaz od môjho pradedá: Užívajte s rozumom!

Potom sme zavolali notára a zistili, že za tento veľký kus zlata dostaneme 33 000 €. Neskôr som vravel žene: „Vieš, môj otec mi spomínal, že záhradníctvo má v našej rodine dlhú tradíciu.“ Kto by povedal, že takáto kuriozita sa stane mne? (Anonym 2014).

Rozprávanie

= **zachytenie udalosti v časovej postupnosti**

= **príbeh, nie opis udalostí**

- **postavy majú sociálne vzťahy, sú charakterizované, žijú, rozprávajú, konajú**

KOMPOZÍCIA:

1. úvod

2. zápleтка

3. zauzľovanie zápletky

4. vyvrcholenie

5. obrat deja

6. rozuzlenie

!!! dialógy postáv posúvajú dej, udržiavajú napätie príbehu

Zoznam bibliografických odkazov

Anonym, 2009. Volám sa Ďurko Ľavko (Beletrizovaný životopis) [online]. [cit 2020-11-06]. Dostupné z: <https://www.zones.sk/studentske-prace/slohove-prace/3761-volam-sa-duro-lavko-beletrizovany-zivotopis/>

Anonym, 2013. Margita Figuli – Tri gaštanové kone (Výklad) [online]. [cit 2020-11-06]. Dostupné z: <https://referaty.aktuality.sk/margita-figuli-tri-gastanove-kone-vyklad/referat-30087>

Anonym, 2014. Ten pohľad mi vyrazil dych (Rozprávanie). Košice: SPŠD.

CALTÍKOVÁ, M. et al., 2010. Cvičebnica Slovenský jazyk 4 pre stredné školy. Bratislava: Orbis Pictus Istropolitana. ISBN 978-80-8120-016-8.

CALTÍKOVÁ, M., A. POLAKOVIČOVÁ a Ľ. ŠTARKOVÁ, 2010. Stredoškolské písomné práce zo slovenského jazyka. Nitra: ENIGMA PUBLISHING. ISBN 978-80-89509-02-7.

HYBENOVÁ, Ľ. a R. SAGANOVÁ, 2012. Praktická príručka slohovej výchovy pre základné a stredné školy, pre rodinu a úradnú komunikáciu. Žilina: Školmédiá. ISBN 978-80-89380-14-5.

LENGYELOVÁ, J., 2011. Stučková slávnosť (Slávnostný prejav). Košice: SPŠD.